

MIT HOZ MIT VÁR UJPEST

Nagy-Budapesthez való csatlakozás jó befektetés mindkét város számára

1831-ben szőlőtelepet létesítettek a megyeri dombokon. Az első telepes, *Milddenberger Márton* sírja ott van az újpesti öreg temetőben. 1842-ig *Ujmegegy*nek hívták a települést, akkor kapta mai nevét: *Ujpest*. Akkor is vált kisközséggé és az alapítólevél szerint a községben minden ipar és kereskedelem szabadon üzhető. Az első telepesek szinte kivétel nélkül külföldiek voltak. 1848-ban a körülbelül kétszázlakosú Ujpestből tizennyolcan álltak be önként honvédek és ezek közül csak egy tudott magyarul. Az újpesti honvédek közé tartozott *Lebstück Mária*, a szabadságharc legendás főhadnagya is. 1868-ban lett nagyközséggé Ujpest és ekkor már hatezer lakosa volt. 1907-ben pedig, amikor várossá alakult át, lakosainak száma ötvenötezer. Első polgármestere *Ugró Gyula*, aki vaskos kötetben írta meg városa történetét, még ma is él és baráti körben gyakran beszél ennek a városnak a múltjáról, amely nem is százhusz év alatt kis szőlőtelepből a Nagy-Budapesthez csatlakozó városok közül a legnagyobbá fejlődött.

Ujpest, az iparváros

A kisközséggé alakuláskor adott alapítólevélnek az a pontja, hogy Ujpesten minden ipar és kereskedelem szabadon üzhető, biztosította Budapest legnagyobb peremvárosának óriási méretű fejlődését. Az 1860-as évek végén telepedtek meg ott *Wolfnerék* és megalapították bőrgyárukat. Még őket is megelőzően létesült a *Löwy Dávid*-féle fátalep, amelyből az ország első és legnagyobb furnérgyára fejlődött. A századforduló idején bontakozott nagygyá az *Egyesült Izzó*. 1870-ben már légszeszgyára volt Ujpestenek. A kisipar is hihetetlen mértékben fejlődött ebben a peremvárosban. *Híressé vált minőségi kézműpara. A timárok, az asztalosok munkája egész Európában ismert volt.*

Ez a fejlődés természetesen az akkori kapitalizmus velejárójának számított és *Babits Mihály*, aki fiatal tanárkora két évét Ujpesten töltötte, *Kártyavár* című regényében mulatól rá ennek a városfejlődésnek a hibáira. Hogy Ujpestből nem kártyavár lett, ahhoz 1945-nek, a felszabadulásnak és a felszabadulás utáni szociális fejlődésnek kellett jönnie. Most, hogy az újesztendővel megalakult Nagy-Budapest, amely méreteiben és lélekszámában Európa hetedik nagyvárosa lett, felkerestük *Döbrentei Károlynét*, Ujpest polgármesterét és megkértük, hogy nyilatkozzék, mit vár Ujpest részére ettől az egyesüléstől és nyilatkozzék arról is, hogy Budapest mit kap azaz, hogy a többi várossal együtt Ujpestet is Nagy-Budapesthez csatolják.

A legfontosabb probléma

— *Ugy érzem, hogy Ujpest oda-csatolása Budapesthez jó befektetés mind a két város számára. Fejlett ipari üzemeket kap Nagy-Budapest és dolgoz, becsületes proletárokat. Elsősorban elért munkáinkról szeretnék beszélni. A hároméves terv huszonnyolcmillió forintot irányzott elő beruházásokra és mi harminckétmillióval zárjuk le a hároméves tervet. Ujpest legfontosabb problémája a lakásépítés volt. Hiszen a múlt megépítette hatalmas gyárait, de a munkások legnagyobb része egészségtelen odukban lakott. A beruházás során két-háromemeletes lakóházat építettünk 48-48 egy- és kétszobás összkomfortos lakással. Államkölcsonnel, de jelentős városi hozzájárulással ugyancsak két-háromemeletes, huszonnégy-huszonnégy hasonló lakásos házat emeltünk. Három épületben húsz háromszobás lakás van. Ezenkívül húsz szoba-konyha-kamrás lakás van. Üzemen kívüli műhelyeket és üzlethelyiségeket is lakásokká alakítottunk át. És ezekben húsz családot tudunk elhelyezni. A hároméves terv végéig két húszlakásos és két tizenhatlakásos, háromemeletes házat építünk fel.*

Szociális eredmények

— *Szociális téren is sokat végeztünk az elmúlt esztendőben. Zebe-gényben kétszázszemélyes gyermek-üdülőt állítottunk. Balatonfüreden pedig a városi alkalmazottaink részére százszemélyes üdülőt. Megnyílt egy kétezerszemélyes konyhánk, amely napközi otthonainkat és a városi öregeket látja el élelemmel. Van bölcsődénk, amelybe nappalra és éj-jelre egyaránt helyezünk el csecse-mőket. Ugyanilyen otthonunk van három-hat éves gyermekek számára. Leányanya-otthont létesítettünk és anyatejgyűjtő állomást. Gátat emeltünk a Dunára, amely most már meg-*

menti a várost az olyan gyakran is-méltódót árvízveszélytől.

Lakás, közlekedés, kultúrpalota

Arra a kérdéseinkre, hogy mit vár Ujpest az egyesítéstől, a következőkben válaszolt a polgármesternő:

— *Legelsősorban a lakásépítés fo-kozását, hogy minden dolgozó meg-*

felelő lakáshoz jusson. Erre két ok-ból van szükség. Egyrészt a ma is még egészségtelen lakásokban élőkét rendes otthonhoz akarjuk juttatni, másrészt pedig akkora az ipari fej-lődésünk, hogy a falvakról a mun-kások újabb és újabb százai talál-nak itt kenyeret és azokat is otthonhoz kell juttatni. Kivánnunk kell a köz-le-ke-dés megjavítását, különösen a me-gyeri városrészen való fejlesztését,

új autbuszjáratok beállításával. Rossz állapotban van csatornaháló-zatunk, a külső városrészekben pedig most kell megépítenünk. Várjuk vá-rosunak dolgozó népe kultúrigényeinek kielégítését. Elsősorban egy a város-hoz méltó kultúrpalota létesítését, mert fonák dolog, hogy a hatvan-nyolcezer lakosú Ujpestenek nincs színháza. Az egyes iparvállalatok kis kultúrtermei kiesinyek ahhoz, hogy a munkáskultúra úgy kibontakozha-sék, ahogyan a dolgozóknak ég a vágy a kibontakozáshoz. Minden új-pesti örömmel vette tudomásul, hogy hétemeletes OTI-palota épül a város-ban, megfelelő rendelőkkal, hiszen tarthatatlan volt, hogy ebben a leg-nagyobb gyárvárosban eddig föld-szintes, barakkszerű épületben zsúfo-lódott össze az OTI.

Ujpesten mindenki örül az egyesü-lésnek. Örülnek a gyárak munkásai, örülnek a kisiparosok, kiskereskedők, akik mind további fejlődést várnak ettől.

Simándi Béla